

УДК 321.14:316.4(477)

Науменко Ольга,

к.пол.н.,

доцент кафедри політичних технологій,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

naumenko.olya@gmail.com

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ЧАС

Значна відповідальність за майбутнє країни лежить на політико-управлінській еліті, на прийнятих політико-управлінських рішеннях. Проблема оновлення і трансформації провідної верстви українського суспільства повинна бути пріоритетним завданням для наступних етапів розвитку нашої держави [1, с. 38].

У повоєнний час основними можливими шляхами рекрутування політично-управлінської еліти можуть бути: 1) механізм делегування політичними партіями. Чергові президентські і парламентські вибори 2019 р. сприяли входженню в коло загальнодержавних і регіональних політичних еліт нових облич, які були в тіні громадського дискурсу, але на хвилі оновлення еліт змогли увійти до вищих ешелонів влади. Був застосований принцип рандомізації, як несподіваного обрання нових облич з малим досвідом в сфері держаного управління, з обмеженими компетентностями в реалізації регіональної політики. Це зумовило посилення реваншистського потенціалу у колі представників минулої політичної еліти, що є небезпекою та викликом сучасному українському політикуму за умов повномасштабної російсько-української війни [2, с. 20];

2) «селективний механізм» є просуванням на ключові посади своїх людей через особисту відданість; 3) пасіонарне самовисунення – є виділенням посеред середовища громадських і суспільно-політичних рухів людей з лідерським потенціалом і спроможністю до державного управління; 4) близькість до правлячого клану – утворення еліти в закритому внутрішньому середовищі, призначення на управлінські посади близьких родичів і друзів; 5) «народне делегування» – утворення політичної еліти революційним шляхом.

Саме 24 лютого 2024 р. громадянське суспільство миттєво мобілізувалося та розпочало активну протидію агресії як волонтерський рух, відбулася значна спроможність до самоорганізації.

Чи здійснилася зміна еліт на останніх президентських виборах, покаже час. Та формально це було нове покоління за віком політиків. Зміна влади була через втому від олігархії, проти якої виступило суспільство. Перехід влади відбувся не до демократичних сил, а до «несистемного» кандидата. Сучасне покоління політиків долає значні життєві випробування з великими ризиками та можливостями. На сьогодні влада гідно вистояє виклики, витримання виклику миру суспільство зможе побачити вже після Перемоги [3, с. 13–14].

Російсько-українська війна внесла значний вплив на олігархів та їх могутність. Практично всі олігархи за результатами військових дій зазнали значних матеріальних збитків. Таким олігархам як Д. Фірташу та І. Коломойському, фінансове становище яких було підірване діями української держави, яка за умов воєнного стану здійснила відчуження майна українських мільярдерів. Значних збитків націоналізація завдала І. Коломойському, що зазнав втрат в «Укрнафті» – 42 %, в «Укртатнафті» – 30 % [4, с. 10–11]. Політичний вплив олігархів за час війни зазнав значного зниження. З початку червня 2022 р. відбулася заборона політичної партії «Опозиційна

платформа – За життя», яка захищала інтереси В. Рабіновича та В. Новинського.

Фактично, економіка побудована на основі кількох олігархічних груп є знищеною, відновлення якої в старому форматі потребує значних ресурсів. Через антиолігархічне законодавство та дефіцит ресурсів олігархи поступово втрачають вплив на політичну сферу і медіа. Це дає змогу перезавантаження відносин великого бізнесу і влади, віднайдення нової системи взаємодії.

В подальшому необхідні наступні зміни в політиці, законодавстві і суспільстві: активізація громадянського суспільства та його тиск на шляху деолігархізації; реформування судової системи в Україні; впровадження ефективного антикартельного і антимонопольного регулювання; зміни до податкового, виборчого та щодо засобів масової інформації законодавства; регулювання лобістської діяльності і лобіювання [4, с. 12–13].

Рекрутування політичних еліт має здійснюватися на основі антрепренерської системи відбору, враховувати принципи меритократії. Відповідно до після умов повоєнного стану владні позиції в законодавчій та виконавчій гілці влади мають посісти люди, які самовіддано сприяли допомозі Збройним силам України за час російсько-української війни як матеріальними, так і дипломатичними ресурсами. Зокрема, представники громадянського суспільства за свій вклад в допомогу та сприяння пришвидшення Перемоги над російським агресором. Когортою поповнення політико-управлінської може стати військовий прошарок суспільства.

Список використаних джерел:

1. Харченко Л. Етапи формування політико-управлінської еліти у посттрансформаційний період розвитку України. *Наукові записки Інституту*

політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2010. Вип. 3 (47). С. 38–47.

2. Зорич О. Нове покоління українського політикуму: особливості формування та функціонування. *Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій*: матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада 2022 р.) [Електронний ресурс] / За наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної. Київ: Талком, 2023. С. 13–14. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk_za_materialamy_kr.stolu-2023.pdf

3. Горностай П. Громадянське суспільство України як суб'єкт політики. *Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій*: матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада 2022 р.) [Електронний ресурс] / За наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної. Київ: Талком, 2023. С. 13–14. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk_za_materialamy_kr.stolu-2023.pdf

4. Горбатюк М. Чи можливо уникнути реставрації олігархії в українській політиці у повоєнний час? *Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій*: матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада 2022 р.) [Електронний ресурс] / За наук. ред. Ю. Ж. Шайгородського, С. Л. Чуніхіної. Київ: Талком, 2023. С. 10–13. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk_za_materialamy_kr.stolu-2023.pdf